

Otázka: Makroekonomické problémy

Předmět: Ekonomie

Přidal(a): dominickaa

Ekonomie

- společenská věda, která dává návody ekonomice, což je realita a ta zahrnuje 4 fáze
- a) výroba
- b) rozdělování
- c) směna
- d) spotřeba

Makroekonomie

- řeší národní hospodářství jako celek
- k tomu slouží tyto veličiny: tempo růstu, HDP, platební a obchodní bilance, inflace a nezaměstnanost

Mikroekonomie

- řeší jednotlivé subjekty ekonomiky (stát, firma, domácnosti a jejich fungování)

Hospodářská politika, její části

- je to souhrn cílů, nástrojů a opatření státu zaměřených na kontrolu a ovlivňování ekonomického vývoje
- snaží se řešit ekonomické problémy ve státě k prospěchu společnosti

Části HP

- Vnitřní měnová (monetární) politika
- Fiskální politika
- Sociální politika
- Zahraniční měnová politika

Vnitřní měnová politika

- Bojuje s inflací, ovlivňuje množství peněz v oběhu
- Restriktivní politika – snižuje množství peněz v oběhu
- Expanzivní politika – zvyšuje množství peněz v oběhu
- Je to úkol centrální banky
- Nástroje CB
- Operace na volném trhu (obchody s cennými papíry, komerční banky ukládají u CB)
- Repo sazba – úrok
- Diskontní sazba (touto sazbou se úročí nevyužité prostředky komerčních bank, které si je ukládají u CB, třeba i na jednu noc)

Maturitní otázka č. 25

- Lombardní sazba (komerční banky si od CB mohou i přes noc vypůjčit)

- Povinné minimální rezervy (část prostředků, které si mohou komerční banky ukládat povinně u CB)

Fiskální

- Na ekonomiku působí státní rozpočet pomocí změn příjmů a výdajů
- Je to úkol vlády (se souhlasem parlamentu)
- Nástroje
- Výdaje státu (státní závazky)
- Výše daní
- Vestavěné stabilizátory - pojištění v nezaměstnanosti, daň z příjmu, státní výkup přebytků zemědělské výroby, dotace k cenám zemědělské produkce)
- Veřejné rozpočty
- Státní rozpočet
- Územní rozpočty (rozpočty obcí, rozpočty krajů)
- Mimorozpočtové fondy a veřejné zdravotní pojištění
- Státní rozpočet
- Rozpočet států, 2 stránky - příjmy a výdaje
- Sestavuje se na rok (schvaluje jej parlament)
- Příjmy: daně, cla, poplatky, SP
- Výdaje: obrana, bezpečnost, soudy, veřejná správa, školství, zdravotnictví, kultura)
- SR
- Vyrovnaný ($P=V$)
- Přebytkový ($P>V$) - přebytek SR
- Schodkový ($P<V$) - deficit SR

Sociální

- Stát se snaží o odstraňování největších sociálních nerovností (ne ale uměle vytvářet společnost rovných, ve které lidem chybí motivace a touha uspět a zlepšovat se)
- Úkol ministerstva práce a sociálních věcí, České správy sociálního zabezpečení, Úřadu práce
- Nástroje
- Stanovení maximálních cen u statků a služeb, které považuje za nezbytné (léky, nájemné)

- Minimální mzdové tarify a minimální mzdy
- Aktivní politika zaměstnanosti (vznik nových pracovních míst, rekvalifikační kurzy)
- Dávky sociálního zabezpečení (nemocenské dávky, starobní důchody)

Maturitní otázka č. 25

- Dávky státní sociální podpory: přídavky na děti, příspěvek na bydlení, porodné – závisí na výši příjmů rodičovský příspěvek, dávky péčovské péče, pohřebné – nezávisí na výši příjmů
- Sociální pomoc (sociální služby, dávky pomoci v hmotné nouzi – doplatek na bydlení, příspěvek na živobytí, mimořádná okamžitá pomoc)

Vnější měnová politika

- Zabezpečení stability měnového kurzu
- Nástroje
- Devizová intervence (stahování měny z oběhu nákupem za jiné měny)
- Změny úrokových sazeb z vkladů

Hrubý domácí produkt

- HDP = souhrn statků a služeb vytvořený za určité období všemi výrobními faktory v rámci 1 států
- Počítán na územním principu (většina evropských zemí)
- NHP = souhrn statků a služeb vytvořený za určité období výrobními faktory ve vlastnictví občanů příslušné země
- Počítán na národním principu (Severní Amerika)

Metody výpočtu HDP

a) Zbožová metoda

- Vychází z výroby
- Sčítá všechny vyrobené finální statky a služby, které firmy za dané období prodaly domácnostem, vládě a jiným firmám a čisté vývozy
- $HDP = \text{spotřeba domácností} + \text{investice soukromých domácích firem} + \text{vládní nákupy} + \text{čistý vývoz}$

b) Důchodová metoda

- Vychází z fáze rozdělování (každý účastník výroby získává svůj podíl na vyrobených statcích a službách jako odměnu za vynaložení svých výrobních faktorů - mzdy, renty, úroky, zisky)
- $HDP = \text{mzdy} + \text{renty} + \text{zisky} + \text{úroky} + \text{opotřeben\í investic} + \text{nepřímé daně}$

Podle cen používaných při výpočtu HDP rozlišujeme:

- Nominální HDP (při výpočtu používáme běžné ceny = ceny aktuálního roku, nelze porovnávat s jinými roky)
- Reálný HDP (používáme ceny přepočtené na stálé ceny zvoleného roku)

Maturitní otázka č. 25

- V praxi se liší skutečně dosažená úroveň HDP od potenciálu dané země, rozlišuje se:
- Skutečný HDP (skutečně dosažený)
- Reálný HDP (teoretická úroveň HDP při využití všech výrobních zdrojů ekonomiky)

Inflace

- Inflace = znehodnocování peněz v důsledku růstu cen
- Deflace = zvyšování hodnoty peněz

Inflace může být:

- Tažená poptávkou (na trhu je více poptávky při stejném množství nabídky – lidé dostávají za stejnou práci více peněz, zvýší se poptávka, roste cena nabídky, zaměstnanci požadují vyšší mzdy, tím se zvyšují náklady firem, musí znovu zdražit nabídku)
- Tažená nabídkou (nabídka zvyšuje ceny v důsledku zdražení vstupů do výroby, poptávka volá po zvýšení mezd, další zvýšení cen nabídky)

K vyjádření vývoje cenové hladiny se používají tyto indexy:

a) Index spotřebitelských cen (CPI)

- Cenová hladina = průměr úrovně cen spotřebitelských výrobků a služeb (tzv. spotřebního koše)

b) Index cen výrobců (PPI)

- Sleduje se pro různá odvětví a obory (index cen průmyslových výrobců, zemědělských výrobců spod.)

c) Deflátor HDP

- Poměr HDP v běžných cenách k HDP ve stálých cenách (nevýhoda: může se používat pouze zpětně, až když statistický úřad vyjádří HDP za předcházející rok)

Inflace podle velikosti

- Mírná (plíživá) – jednociferná (lidé nepřestávají věřit penězům, ekonomika běžně funguje)
- Pádívá – dvojciferná (lidé přestávají věřit domácí měně, preferují cizí měny nebo jiné trvalejší hodnoty)

Maturitní otázka č. 25

- Hyper inflace – trojčíferná a vyšší (lidé začínají preferovat naturální směnu, ekonomický systém se rozpadá)

Nezaměstnanost

- je to stav, kdy na trhu je nabídka pracovních sil větší než poptávka po pracovní síle

Práce

- základní výrobní faktor
- cílevědomá činnost, která vede k získávání statků nebo služeb

Pracovní síla

- souhrn fyzických a duševních schopností konat práci
- zboží, které lidé nabízejí na trhu práce

Nezaměstnanost

- Dobrovolná (lidé mají pracovní sílu, ale nechtějí ji vynakládat)
- tvoří ji lidé, kteří o práci neusilují (např. mají hodně peněz)
- Nedobrovolná (lidé chtějí pracovat, ale nemohou práci sehnat)
- lidé aktivně hledají práci
- jsou evidovány na úřadu práce

Krátkodobá

- Do 6 měsíců
- Nezaměstnaní hledají práci a věří, že práci získají

Dlouhodobá

- Rok a déle
- Nezaměstnaný ztrácí zájem hledat práci, ztrácí sociální jistoty a kvalifikaci
- Tito nezaměstnaní končí jako bezdomovci a je zde předpoklad k trestné činnosti

Maturitní otázka č. 25

Příčiny nezaměstnanosti

- Frikční nezaměstnanost – lidé běžně mění svou práci
- Strukturální nezaměstnanost – některé odvětví se dostává do útlumu (řešením může být rekvalifikace)
- Cyklická nezaměstnanost – k ní dochází v období krize a sedla, kdy dochází k nárůstu nezaměstnanosti a ke snižování objemu mezd

Mezinárodní obchod

- porovnání příjmů a výdajů státu vůči zahraničí (rozdíl mezi dovozem a vývozem)

Má 3 části:

- Běžný účet
- Finanční účet
- Změna devizových rezerv

Vývoj hospodářství je cyklický - neustále se střídají 4 fáze:

- Expanze = rozvoj, roste nabídka i poptávka, rostou zisky, platby i spotřeba, stát dostává více daní a může investovat
- Vrchol = převis nabídky nad poptávkou, firmy produkují vysokým tempem, poptávka začíná zaostávat
- Krize = recese, klesá nabídka i poptávka, firmy mají problémy s prodejem, krachují, zvyšuje se nezaměstnanost
- Sedlo = dno, nabídka a poptávka se vyrovnávají a ožívují

Hospodářský růst

- zvyšování potencionálního HDP (=maximální úroveň, které lze dosahovat při daném stavu technologie a počtu obyvatelstva, aniž dochází k urychlení inflace)

Hlavní zdroje hospodářského růstu

- Investice, inovace, vzdělávání

2 způsoby dosažení hospodářského růstu:

Maturitní otázka č. 25

- Extenzivní = zvýšení množství základních činitelů pracovního procesu (více podniků, více lidí, ale i více energie a materiálu)
- Intenzivní = zvýšení kvality nebo lepší využití činitelů pracovního procesu (výkonnější stroje, lepší organizace práce, vyšší kvalifikace).